

Новини НАТО

Саміт Україна – НАТО

Саміт ознаменував початок нового етапу у відносинах Україна – НАТО.

З метою надання Україні допомоги у знищенні надлишкової зброї та боєприпасів створюється Цільовий фонд Партнерства заради миру.

Лідери країн НАТО підтвердили роль Альянсу як важливого форуму консультацій з питань безпеки між Європою та Північною Америкою.

Зміст

Співпраця Україна – НАТО:

- 3 Саміт Україна – НАТО
- 4–7 Зосередження уваги на проекті демілітаризації; виконання Плану дій; військова співпраця; оборонна промисловість; науковий проект.

Актуальні питання НАТО:

- 8–9 Саміт НАТО; неформальна зустріч міністрів оборони; зустріч міністрів закордонних справ.
- 10–15 Косово; Середземноморський діалог; Співпраця НАТО – ЄС на Балканах; Ірак; Центральна Азія та Кавказ; Афганістан.

Увага! Цей випуск «Новин НАТО»
вперше друкуватиметься також
російською мовою.

Новини Центру інформації та документації НАТО

2005 рік: початок нового етапу

Зима 2005 року в Україні була багатою на події. Сподіваюсь, весна продовжить цю тенденцію. Нашим Центром заплановано чимало заходів, які можуть сприяти виникненню нових ідей та викликати справжній інтерес. Уже три роки на посаді директора Центру інформації та документації НАТО я разом з колегами із штаб-квартири НАТО намагаюся сприяти розгортанню дебатів щодо НАТО та безпеки в Україні. Ми поліпшили доступ до інформації завдяки відкриттю минулого року 27 регіональних інформпунктів при обласних бібліотеках. Цього року, коли ЗМІ стали більш вільними, ніж раніше, ми намагатимемося залучати їх активніше. Для цього створюватимуться кінофільми, транслюватимуться інтерв'ю та проводитимуться теледебати. Ми співпрацюватимемо з українським керівництвом у проведенні цих заходів, а також неурядовим сектором, що нині бурхливо розвивається.

Безумовно, триватиме наша традиційна програма інформаційних семінарів, зокрема, «Академія НАТО» у Львові у квітні та «Весняна академія» у Донецьку у травні, а також «Літня академія» у Сімферополі в червні (дати вказано у Календарі подій). НАТО та Науково-технологічний центр України також планують провести важливий семінар, присвячений науковій співпраці, під назвою «Від науки до бізнесу». Він дасть змогу науковцям представити свої наукові винаходи на ринку. Тим часом тривають заходи з підготовки до реалізації проекту Цільового фонду у рамках програми «Партнерство заради миру». (Див. стор. 4). Отже, як бачите, є багато конкретних проєктів, про які варто думати і говорити.

Мішель Дюре,
Директор

Календар подій¹:

27 – 28 квітня Київ	Засідання Міжпарламентської ради Україна – НАТО.
17 – 19 травня Донецьк	«Весняна академія» НАТО. Організатор – Донецький національний університет.
16 – 20 травня район Ялти (Крим)	Семінар «Нові тенденції у виявленні часток під час проведення експериментів на майбутніх європейських потужностях». Веб-сторінка: www.nato.int/science
23 – 24 травня	Візит до штаб-квартири НАТО та штабу ВГК ОЗС НАТО у Європі групи регіональних бібліотекарів (інформпункти НАТО).
23 – 24 червня	Протокольний візит до штаб-квартири НАТО та штабу ВГК ОЗС НАТО у Європі делегації українських посадовців.
червень Сімферополь (Крим)	«Літня академія» НАТО.

¹Дати проведення заходів уточнюватимуться.

Друковані примірники видання «Новини НАТО» та інших публікацій НАТО, а також доступ до документів з питань безпеки в електронному вигляді можна отримати, звернувшись до Центру інформації та документації НАТО в Україні:

04119, Київ, вул. Мельникова, 36/1, тел.: 38 (044) 246 86 16 / 17, факс: 38 (044) 246 86 22, ел. пошта: nidc@ukrpack.net
Новини НАТО, переклади українською мовою тижневої хроніки заходів, які проводить НАТО, офіційних заяв для преси та інших публікацій також містяться в електронному форматі на веб-сторінці НАТО за адресою:

www.nato.int/ukraine

Саміт Україна – НАТО

«Цей саміт ознаменував початок нового етапу в наших відносинах», – заявив Генеральний секретар НАТО Яап де Хооп Схеффер після зустрічі на найвищому рівні нового Президента України Віктора Ющенка та лідерів країн Альянсу, що відбулася 22 лютого в Брюсселі.

Звертаючись до Президента Ющенка під час зустрічі з представниками ЗМІ, Яап де Хооп Схеффер повторив думку, висловлену під час засідання на найвищому рівні багатьма главами держав НАТО: «Ви та мільйони ваших співвітчизників яскраво продемонстрували, що демократичні цінності, які лежать в основі цього Альянсу, також живуть і пристрасно сприймаються в Україні. Я був свідком такого емоційного піднесення під час пам'ятної церемонії вашої інавгурації в Києві, серед того помаранчевого моря... Таку пристрасть і відданість демократії неможливо ігнорувати... Альянс готовий працювати з вами, підтримувати вас і допомагати у розбудові кращого майбутнього».

Під час засідання Президент Ющенко ознайомив глав держав та урядів Альянсу зі своїми планами і пріоритетами щодо реформ в Україні. Лідери країн Альянсу висловили підтримку далекосяжних планів перетворень в Україні і вирішили приділити особливу увагу забезпеченню відповідності співпраці Україна – НАТО, в межах існуючих механізмів, пріоритетам нового уряду країни.

Говорячи про євроатлантичні прагнення України, Президент Ющенко чітко зазначив: «Люди, що вийшли на майдани та вулиці Києва, мали мотивацію: вони хочуть бачити Україну в Європі, а не по сусідству з нею... і хотіли б бачити Україну інтегрованою до Європейського Союзу та Північноатлантичного альянсу». Висловивши сподівання стосовно скорого приєднання України до Плану дій щодо членства, він водночас погодився з тим, що у проміжному періоді існуючі механізми співпраці – План дій Україна – НАТО та пов'язані з ним щорічні Цільові плани – дають можливість подальшого поступу на цьому шляху та виведення відносин Україна – НАТО на «абсолютно новий рівень».

Яап де Хооп Схеффер підтвердив, що НАТО і надалі проводить політику відкритих дверей:

Президент Віктор Ющенко викладає пріоритети реформ лідерам країн – членів Альянсу.

«Демократичні країни Європи, що відповідають критеріям членства, можуть увійти у ці відкриті двері», – сказав він, наголосивши при цьому, що процес вступу «залежить від практичних показників». Водночас він зазначив, що, завдяки Особливому партнерству та поточній співпраці з НАТО, Україна має «хороші стартові умови».

Наголосивши на твердому намірі Альянсу поглиблювати партнерство з Україною, Генеральний секретар водночас додав, що «демократичне майбутнє України у жодному разі не може розглядатися як конкуренція між Сходом та Заходом». Він підкреслив, що майбутнє України в руках самих українців. Президент Ющенко також чітко висловився з цього приводу: «Росія є нашим стратегічним партнером, і політика України щодо НАТО в жодному разі не суперечитиме інтересам інших країн, у тому числі Росії».

Стосовно подальших кроків, до квітневого засідання Комісії Україна – НАТО в столиці Литви Вільнюсі було вирішено розробити директиви щодо реалізації скорегованої співпраці, спрямованої на виконання заходів Особливого партнерства та Плану дій Україна – НАТО. Зустріч міністрів оборони, що відбудеться в червні, стане ще одним заходом високого рівня, який дасть можливість скерувати співпрацю у військовому та оборонному секторі у напрямі чіткої відповідності пріоритетам реформ, визначених новим урядом.

Знищення надлишкової зброї та боєприпасів

Україна має величезні арсенали надлишкової і застарілої зброї та боєприпасів. Протягом наступних років у ході запланованої реформи збройних сил ще більше військових запасів перейде до категорії надлишкових. Країна має сім мільйонів одиниць легких озброєнь та стрілецької зброї і два мільйони тонн боєприпасів. Велика частка з них зберігається просто неба і становить серйозну загрозу безпеці місцевого населення та інфраструктури. Підтвердженням цього стали трагічні події, що відбулися у Мелітополі у травні минулого року, коли вибухи боєприпасів призвели до людських жертв та матеріальних збитків. Подібні арсенали становлять потенційну загрозу не лише для України, а й для регіону в цілому, оскільки існує небезпека їх несанкціонованого використання.

Цієї весни започатковується черговий проект Цільового фонду Партнерства заради миру (ПЗМ), діяльність якого буде спрямована на допомогу Україні у розв'язанні цієї проблеми. Він стане найбільшим у світі проектом демілітаризації за всю історію і практичним свідченням подальшого курсу НАТО, спрямованого на підтримку оборонних реформ в Україні.

Метою проекту є знищення близько 133 тис. тонн боєприпасів і півтора мільйона одиниць легких озброєнь та стрілецької зброї, у тому числі переносних зенітно-ракетних комплексів, а також створення в Україні відповідних потужностей, які дали б змогу вирішувати проблеми щодо решти

арсеналів. Безпечний процес утилізації сприятиме врегулюванню наслідків оборонної реформи та спільній боротьбі з тероризмом.

Проект передбачає покриття витрат на поступове придбання та розробку утилізаційного обладнання і поточне знищення зброї та боєприпасів протягом терміну дії проекту. Одним із пріоритетів є розробка промислових процесів, що відповідають стандартам безпеки та охорони довкілля і забезпечують максимальний обсяг переробки компонентів зброї та боєприпасів.

Реалізація проекту відбуватиметься в чотири етапи і триватиме 12 років. Сполучені Штати погодилися відігравати роль провідної країни у виконанні робіт першого трирічного періоду, вартість яких, за попередніми підрахунками, становитиме сім мільйонів євро. Велика Британія та Норвегія також виділили кошти для фінансування проекту. Значний внесок у реалізацію дванадцятирічного проекту передбачається з боку України у вигляді практичної участі та надання ресурсів, таких як робоча сила, засоби безпеки та транспортування, в той час як із Цільового фонду ПЗМ майже 25 мільйонів євро буде надано для поліпшення інфраструктури та закупівлю обладнання. Техніко-економічне обґрунтування проекту було виконано в 2003 році під проводом Греції і за підтримки Німеччини та Туреччини. (Див. *Новини НАТО № 1/03*).

Даний проект є другим у межах Цільового фонду ПЗМ, що виконуватиметься в Україні. Перший стосувався знищення близько 400 тис. протипіхотних мін та переробки їх корпусів на пластмасові іграшки. Виконання проекту

Надлишкові та застарілі боєприпаси загрожують безпеці та довкіллю.

відбувалося протягом 15 місяців 2002 – 2003 років на хімічному заводі в Донецьку.

Механізм Цільового фонду ПЗМ було створено в 2000 році з метою надання країнам-партнерам допомоги в безпечному знищенні запасів протипіхотних мін. З розширенням масштабів Фонду в 2001 році до сфери його діяльності було включено знищення боєприпасів, легких озброєнь та стрілецької зброї. Наприкінці 2002 року політику Цільового фонду було ще раз переглянуто, щоб дозволити його застосування для сприяння країнам-партнерам у врегулюванні наслідків оборонних реформ шляхом реалізації таких ініціатив, як перепідготовка офіцерів та конверсія військових баз. На сьогодні в межах проєктів Цільового фонду було знищено понад два мільйони протипіхотних мін в Албанії, Молдові, Таджикистані та Україні.

Оцінка практичних досягнень

З 7 по 10 листопада 2004 року в Києві перебувала група фахівців НАТО, що оцінювала стан виконання загальних завдань, зафіксованих у Плані дій Україна – НАТО, та ефективність заходів Щорічних цільових планів у сприянні виконанню цих завдань. Обговорення стосувалися головним чином визначення можливостей підвищення ефективності розробки і виконання Щорічних цільових планів та подальшого розвитку відносин Україна – НАТО.

Під час проведених зустрічей обговорювались майже всі аспекти Плану дій, зокрема: питання зовнішньої політики, реформування сектора безпеки, експортний контроль, оборонна реформа, практична співпраця військових, у тому числі щодо забезпечення готовності до катастроф, співробітництво у сфері інформування громадськості та у галузі науки, розбудова демократії, свободи слова та ЗМІ, судова реформа, верховенство права та боротьба з корупцією.

Група відзначила досягнення України в певних галузях, особливо її внесок у виконання міжнародних операцій з підтримання миру та розробку планів національної оборонної реформи. На загал було дано позитивну оцінку досягненням України в реалізації Цільового плану на 2004 рік,

однак висловлено занепокоєння недостатнім просуванням на певних ключових напрямках роботи. Цілком очевидно, що такі конкретні завдання, як поліпшення гарантій свободи слова та розвиток демократії, не було виконано.

Під час свого візиту представники НАТО зустрілися з групою депутатів Верховної Ради і привітали створення Спеціальної парламентської комісії для перевірки виконання Цільового плану.

Робота з підготовки Цільового плану на 2005 рік розпочалася восени минулого року за попередньої адміністрації. Піврічний аналіз його виконання, який буде проведено влітку, дасть змогу скорегувати заплановані заходи відповідно до пріоритетів реформ, визначених новим урядом.

Зустрічі військових

21 вересня 2004 року вперше в Києві відбулося спільне засідання вищого військового органу Альянсу – Військового комітету – з військовими представниками України. Приймаючи сторону очолював Начальник Генерального штабу Збройних сил України генерал-лейтенант (нині генерал-полковник) Сергій Кириченко. Вів засідання головуючий Військового комітету НАТО генерал Гаральд Кюат.

У своєму вступному слові генерал Кириченко привітав той факт, що регулярні зустрічі військових, які відбуваються на різних рівнях, стали невід'ємною частиною співпраці Україна – НАТО і важливим форумом для дискусій та прийняття рішень. Він також відзначив прискорення темпів оборонної реформи в Україні, що відбулося завдяки практичній допомозі з боку НАТО і сприяло, зокрема, успішному проведенню оборонного огляду, який дозволив країні чітко визначити напрями роботи на період до 2015 року.

Учасники зустрічі приділили найбільшу увагу планам оборонної реформи в країні та поточній роботі щодо перегляду структури національних збройних сил. Комітет проаналізував також досягнення в реалізації Військового плану роботи Україна – НАТО та обговорив пріоритетні питання Плану роботи на 2005 рік.

Головуючий Військового комітету НАТО генерал Гаральд Куят (в центрі) прибув для проведення історичного засідання Комітету з військовими представниками України, яке вперше проходило у Києві.

Спілкуючись із журналістами після засідання, генерал Куят підкреслив, що хоча оборонна реформа є «болісним і довготерміновим процесом», для України важливо рухатися вперед по цьому шляху, і ще раз підтвердив готовність НАТО сприяти цьому. Він наголосив на необхідності забезпечення загальної підтримки поточних реформ українським суспільством і підкреслив, що для уникнення соціальної напруги важливо поліпшити соціальний захист військових, що звільняються зі збройних сил.

Визнаючи значні досягнення у підвищенні оперативної сумісності між Збройними силами України та країн Альянсу, яка є одним із визначальних чинників участі України в операціях під проводом НАТО та інших міжнародних місіях, генерал Куят наголосив на необхідності подальшої роботи у цій галузі. Потребує удосконалення як мовна та професійна підготовка особового складу, так і оперативно-технічна сумісність обладнання та озброєнь.

З огляду на ці завдання, під час засідання Військового комітету на рівні начальників штабів країн Альянсу та України, що відбулося 16 листопада в штаб-квартирі НАТО, було ухвалено Військовий план роботи на 2005 рік. Головні пріоритети військової співпраці на поточний рік включають заходи, спрямовані на врегулювання наслідків оборонної реформи, продовження пілотного проекту щодо перегляду структури збройних сил з метою розробки доктрин і концепцій ВМС та ВПС, подальший розвиток концепції Об'єднаних сил швидкого реагування, які будуть застосовуватись як для національної оборони, так і

для виконання операцій з підтримання миру та реагування на кризи, удосконалення військового командування та управління, посилення оперативної спроможності, продовження участі в операціях з підтримання миру під проводом НАТО та ініціативах Альянсу, спрямованих на удосконалення сил та ресурсів, що можуть надаватися для виконання операцій під проводом НАТО.

Зазначені завдання залишаються пріоритетними і для нового керівництва України, що було підтверджено заступником голови Місії України при НАТО на спільному засіданні Військового комітету в форматі Постійної сесії на початку березня 2005 року. Він також підкреслив, що результати комплексного оборонного огляду, затвердженого влітку 2004 року і включеного до Стратегічного оборонного бюлетеня України, залишаються визначальними орієнтирами майбутньої трансформації національних збройних сил. Водночас на даному етапі певні положення підлягають перегляду, що здійснюється за консультативної допомоги фахівців НАТО з урахуванням наявних ресурсів.

Круглий стіл з питань оборонної промисловості

Близько 60 експертів узяли участь у роботі круглого столу з обговорення проблем та перспектив розвитку оборонної промисловості, організованого Альянсом та Міністерством

промислової політики України і проведеного в Києві 11 листопада.

На першому засіданні круглого столу українські учасники поінформували зарубіжних колег про поточний процес реструктуризації оборонної промисловості країни та проблеми, пов'язані з ним, зокрема – недофінансування. Вони також зупинилися на труднощах, що постають перед українськими підприємствами, які прагнуть просувати свій товар на міжнародному ринку. На другому засіданні фахівці Альянсу виступили з ключових питань, пов'язаних з оборонною промисловістю, таких як процедура та планування закупівель, ринкові тенденції щодо оборонної продукції, приватизація, глобалізація ринку та конкуренція.

Під час обговорень було підкреслено, що на процес реструктуризації і трансформації оборонної промисловості найбільше впливають чотири чинники: зміна стратегічних реалій та виникнення нових загроз безпеці, глобалізація, що потребує від компаній нових комерційних підходів, які базуються на принципах відкритості та співпраці і сприяють підвищенню конкурентоспроможності на світовому ринку, потреба в застосуванні новітніх технологій, що традиційно не пов'язувались з оборонним сектором, і трансформація засобів ведення бойових дій, яка потребує підвищення рівня оперативної сумісності, здатності до об'єднання зусиль та взаємної адаптації.

Нові енергетичні технології

Нещодавно в межах програми НАТО «Безпека через науку» було започатковано трирічний проект під проводом України, предметом якого є розробка новітньої технології виробництва дешевої, екологічно безпечної і високоефективної електричної та теплової енергії. Проект може сприяти скороченню споживання електроенергії в Україні та інших країнах, а також поліпшенню охорони довкілля.

Традиційні методи використання вуглеводневих видів палива для виробництва теплової чи електричної енергії дають змогу використати

лише близько третини енергетичної ємності таких ресурсів, в той час як решта просто втрачається. Застосування твердооксидних паливних елементів дає можливість використати як електрику частину енергії, яка в іншому разі була б втраченою, що підвищує ефективність до 70 – 80 відсотків. На додаток до енергозбереження, використання паливних елементів такого роду значно знизить рівень забруднення довкілля та виділення парникових газів, що зазвичай супроводжує процес роботи електростанцій.

У межах проекту свої зусилля об'єднали провідні фахівці у галузі технологій паливних елементів та енергетичної безпеки з України, Росії, Азербайджану, Сполучених Штатів та Великої Британії. Метою проекту є розробка прототипу паливного елемента, здатного працювати при нижчих температурах, ніж інші твердооксидні аналоги, що дало б можливість збільшити надійність роботи, скоротити витрати і тим самим зробити цю технологію більш придатною для застосування у процесі децентралізованого виробництва та постачання енергії.

Подальшою метою проекту є комерціалізація технології та знаходження потенційних користувачів, таких як електростанції, промислові підприємства та медичні заклади. У кінцевому підсумку диверсифікація та децентралізація енергопостачання сприятимуть підвищенню енергетичної безпеки, даючи змогу, наприклад, лікувальним установам безперебійно працювати в умовах, коли централізоване енергопостачання зникає в результаті терористичного нападу чи іншої надзвичайної ситуації.

Однією з головних ідей проекту є використання наявної в Україні сировини, такої як дешевий цирконій та оксиди скандію (ZrO_2 та Sc_2O_3), що дозволить тримати загальні витрати на низькому рівні. Після того як відбудеться комерціалізація продукту, відкриття доступу до цих речовин іншим країнам-партнерам, що прагнуть виготовляти та встановлювати паливні елементи за новою технологією, сприятиме подальшому розвитку промисловості та створенню нових робочих місць.

*Щаслива родина:
зустріч лідерів країн Альянсу
у штаб-квартирі НАТО.*

Саміт НАТО

Під час саміту 22 лютого усі країни – члени НАТО погодилися зробити внесок у роботу Місії НАТО з підготовки сил безпеки Іраку та розширити операцію під проводом НАТО в Афганістані. Підтверджуючи роль НАТО як «важливого форуму консультацій з питань безпеки між Європою та Північною Америкою», вони висловили свою відданість ідеї поглиблення політичного діалогу та координації всередині Альянсу.

Практично доводячи, що розбіжності між ними щодо Іраку відійшли на задній план, усі 26 союзників об'єднали зусилля у відповідь на прохання підтримки, що надійшло від іракського уряду. Країни НАТО допомагають Іраку у підготовці національних сил безпеки як всередині країни, так і за її межами, надають обладнання та роблять внески до Цільового фонду, створеного для фінансування Місії НАТО з підготовки сил безпеки Іраку. (Див. також стор. 12).

Стосовно Афганістану лідери країн Альянсу заявили, що вже створено необхідні умови для розширення дії Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ) на захід країни і розробляються плани наступного етапу операції, що передбачає її розширення у південному напрямку. Союзники підтвердили, що контингент МССБ буде підсилено з метою зміцнення безпеки в процесі підготовки та проведення виборів до Національних зборів, запланованих на вересень. (Див. також стор. 15). Лідери країн Альянсу заявили про свій намір удосконалити співпрацю між МССБ та силами, що виконують операцію «Ендюрінг фрідом» під проводом Сполучених Штатів.

Вони також обговорили подальшу участь НАТО у забезпеченні стабілізації на Балканах, зокрема з огляду на необхідність подальшої присутності

потужних сил Альянсу у Косові, та дії організації у регіоні розширеного Близького Сходу.

Після засідання, під час спільної прес-конференції з Президентом США Джорджем Бушем Генеральний секретар НАТО Яап де Хооп Схеффер підкреслив, що в межах Альянсу союзників насамперед об'єднують спільні цінності. «Час від часу між нами виникатимуть розбіжності, але узгоджених позицій набагато більше, і саме це має вирішальне значення».

Президент Буш привітав той факт, що учасники зустрічі висловили свою відданість Альянсу. Підкреслюючи важливість відносин між Сполученими Штатами та Європою, він назвав Альянс «наріжним каменем цих відносин» і зазначив, що важливо «не сприймати їх як даність», а постійно дбати про них. «НАТО є найуспішнішим Альянсом у світовій історії. Завдячуючи НАТО, Європа є цілісною і живе в мирі. Це є значною віхою на шляху свободи».

У контексті підготовки до саміту 9 лютого у штаб-квартирі НАТО відбувся неофіційний робочий обід міністрів закордонних справ країн Альянсу. Це була їх перша зустріч з новим Державним секретарем США Кондолізою Райс.

Президент США Джордж Буш-молодший наголосив, що НАТО є наріжним каменем відносин між Сполученими Штатами Америки та Європою.

Неформальні обговорення з питань оборони

Міністри оборони країн НАТО зібрались на неформальну зустріч у Ніцці, Франція, 9 – 10 лютого. Вони обговорили поточні операції, роботу Місії НАТО з підготовки сил безпеки Іраку та питання військової трансформації Альянсу у руслі попередньої зустрічі такого формату, що відбулася у жовтні минулого року в місті Пояна Брашов, Румунія.

Центральною темою обговорення стало підвищення спроможності Альянсу ефективно виконувати тривалі багатонаціональні військові операції. Серед актуальних питань розглядалася потреба удосконалення процедур прийняття рішень, можливі шляхи фінансування операцій та питання, пов'язані із забезпеченням здатності сил до «розгортання та оперативного застосування». Міністри проаналізували поступ на шляху досягнення цілей, узгоджених на Стамбульському саміті, які передбачають, що, в разі згоди Альянсу на проведення операції, в його розпорядженні мають бути відповідні сили. З цією метою національні збройні сили країн НАТО повинні реструктуруватися таким чином, щоб 40 відсотків їх сухопутних військ були готовими до розгортання, а 8 відсотків мали необхідне забезпечення і готовність до виконання операцій під проводом Альянсу у будь-який час.

«Зроблено чимало, але ми можемо досягти ще кращих результатів, – сказав Генеральний секретар НАТО під час зустрічі з журналістами, – ... у забезпеченні готовності наших сил до виконання операцій у будь-який час, коли це потрібно, ... у забезпеченні засобів транспортування та розгортання сил, а також ресурсів, необхідних для виконання ними тривалих операцій».

«Ми можемо досягти кращих результатів», – сказав Генеральний секретар НАТО про вдосконалення військового потенціалу Альянсу.

Зустріч міністрів закордонних справ

9 грудня 2004 року міністри закордонних справ країн Альянсу провели засідання у штаб-квартирі організації, щоб оцінити стан виконання рішень Стамбульського саміту, обговорити найбільш актуальні проблеми, що постають перед Альянсом, та узгодити заходи підвищення ефективності операцій НАТО.

Одним із ключових пріоритетів для Альянсу залишається подальша участь у роботі, що спрямована на забезпечення миру, стабільності і демократії в Афганістані і виконується Міжнародними силами сприяння безпеці, що діють під проводом НАТО за мандатом ООН.

Ще одним пріоритетом є провінція Косово, що вступила у вирішальну фазу своєї еволюції. Міністри закликали представників усіх етнічних громад провінції до активної участі у роботі місцевих установ заради спільного і кращого майбутнього. Косово має досягти конкретних результатів у виконанні вимог, визначених міжнародним співтовариством, аналіз цих результатів буде зроблено цього року. В проміжному періоді, доки безпека Косова залишається нестійкою, потужність сил КФОР не змінюватиметься.

Стосовно Іраку міністри вирішили удосконалити допомогу, що надається уряду країни в питаннях

підготовки та оснащення національних сил безпеки, шляхом істотного збільшення персоналу, що займається цими питаннями в Багдаді. (Див. також стор. 12).

Учасники засідання привітали проведення першої в історії Альянсу зустрічі міністрів за участю колег з країн – учасниць Середземноморського діалогу. Напередодні ввечері відбулася робоча вечерея на відзнаку десятої річниці Діалогу та з метою обговорення пропозицій щодо розширення і удосконалення партнерства, особливо у сфері боротьби з тероризмом. Учасники зустрічі висловили надію щодо розвитку відносин з рядом держав, що є членами Ради співробітництва країн Перської затоки і проявляють дедалі більший інтерес до Стамбульської ініціативи співпраці.

Міністри наголосили на важливості відносин Україна – НАТО і зазначили, що уважно слідкують за поточними подіями в країні. Вони закликали усі зацікавлені сторони якнайшвидше втілити в життя зміни, внесені парламентом до виборчого законодавства та підписані президентом, а також забезпечити вільне та справедливе волевиявлення під час повторного голосування другого туру президентських виборів 26 грудня 2004 року.

Пізніше міністри країн Альянсу обговорили ситуацію в Україні зі своїм російським колегою у форматі засідання Ради Росія – НАТО. У спільній заяві міністри прийняли до відома недавні кроки, зроблені усіма зацікавленими сторонами у напрямі врегулювання політичної кризи, пов'язаної з проведенням виборів, на засадах верховенства права та норм Конституції України. Вони закликали усіх учасників конфлікту уникати застосування сили чи підбурення до насильства, утримуватись від залякування виборців і докладати зусиль для забезпечення справжнього волевиявлення українського народу шляхом демократичного і справедливого виборчого процесу. Після засідання міністри держав Альянсу зустрілись із представниками інших країн-партнерів у межах Ради євроатлантичного партнерства. (Заплановане засідання Комісії Україна – НАТО було перенесено до призначення нового уряду).

Безпека Косова

Після того як 8 березня прем'єр-міністр Косова Рамуш Харадінай заявив, що подає у відставку, щоб захищатися від звинувачень, висунутих проти нього Міжнародним трибуналом з військових злочинів у колишній Югославії за нібито скоєні ним злочини, Генеральний секретар НАТО висловив впевненість у тому, що Харадінай виконає свої зобов'язання і буде беззастережно співпрацювати з Трибуналом. «Косово вступає у вирішальну фазу, коли ставлення до нього визначатиметься мірою досягнення стандартів, визначених міжнародним співтовариством. Співпраця з Трибуналом є одним із таких стандартів, і відповідальна позиція пана Харадінай та населення Косова стане позитивним сигналом щодо цього».

Сили КФОР були готові до відповідних заходів безпеки у разі виникнення проблем серед етнічних албанців. Після заворушень, що сталися у березні 2004 року, вжито заходів для посилення засобів протидії масовим заворушенням з боку сил КФОР. На додаток до Косова було направлено майже 1000 резервістів для участі у планових навчаннях з відпрацювання процедур реагування на кризові ситуації на Балканах. Серія таких навчань проходитиме поетапно від початку березня до кінця року.

Середземноморський діалог

Генеральний секретар Альянсу здійснив серію важливих візитів до країн – учасниць Середземноморського діалогу НАТО: у листопаді минулого року він відвідав Алжир, у січні – Йорданію, в лютому – Марокко та Ізраїль. Ці візити є свідченням того, якої важливості члени НАТО надають політичному діалогу і практичній співпраці з країнами регіону та відображають нову динаміку Середземноморського діалогу.

Обговорення, що відбулися на високому рівні, зосереджувались на заходах практичного наповнення розширеного та удосконаленого формату Середземноморського діалогу відповідно до рішень саміту НАТО, що пройшов у Стамбулі у

червні 2004 року. Пріоритетні напрямки співпраці: боротьба з тероризмом, обмін розвідувальною інформацією, боротьба з незаконною торгівлею, контрабандою та розповсюдженням зброї масового знищення. Альянс засвідчив також свою готовність поділитися досвідом проведення оборонних реформ та реструктуризації, що могло б стати додатковою галуззю співробітництва.

Перехід повноважень від НАТО до ЄС

2 грудня 2004 року, коли минуло майже дев'ять років з того часу, як сили Альянсу вперше розгорнуто у Боснії та Герцеговині, операцію з підтримання миру було успішно завершено. Виведення Стабілізаційних сил під проводом НАТО (СФОР) стало можливим завдяки зміцненню безпеки в країні. На зміну СФОР прийшли Сили ЄС (ІЮФОР), які перебрали на себе відповідальність за повсякденну безпеку Боснії та Герцеговини.

Альянс залишається вірним своєму курсу на забезпечення стабільності у Південно-Східній Європі. Завершення місії СФОР не означає припинення діяльності НАТО в Боснії та Герцеговині. У країні залишатиметься військовий штаб НАТО, очолюваний однозірковим генералом США, якому підпорядковується майже 150 військо-

вих. Штаб зосередить свою увагу на наданні допомоги боснійському керівництву в проведенні оборонної реформи та підготовці країни до участі в програмі «Партнерство заради миру». Він також займатиметься антитерористичною діяльністю, затриманням осіб, що підозрюються у військових злочинах, та збором розвідувальної інформації.

Сили ІЮФОР діють за мандатом, який базується на Резолюції Ради Безпеки ООН 1575 від 22 листопада, і початково налічують 7000 військових, що за чисельністю відповідає кількості сил СФОР на завершальному етапі їхньої місії. НАТО надаватиме підтримку операції ЄС «Алтея» відповідно до пакета рішень, відомих під загальною назвою «Берлін-плюс», що забезпечує Європейському Союзу доступ до сил та ресурсів Альянсу. В межах цього формату стратегічним командувачем місії ЄС є заступник Головнокомандувача Об'єднаних збройних сил (ОЗС) НАТО в Європі, який також є вищим військовим посадовцем ЄС і базується в оперативному штабі НАТО в Монсі, Бельгія. Командна вертикаль об'єднає підвідділ ЄС у штабі, що розташований у Монсі, та аналогічний підвідділ у штабі ОЗС НАТО в Неаполі, Італія, який відповідає за операції Альянсу на Балканах. Це дасть змогу забезпечити плавний перехід повноважень у Боснії та Герцеговині та тісну координацію між ІЮФОР і структурами НАТО, що виконують поточну діяльність Альянсу на Балканах. Існують плани щодо надання Альянсом додаткових сил у непередбачених випадках, що потребують такого рішення.

Підготовка сил безпеки Іраку

5 листопада 2004 року прем'єр-міністр перехідного уряду Іраку Аяд Аллаві відвідав штаб-квартиру НАТО, щоб поінформувати послів держав-членів про ситуацію в країні та обговорити шляхи поліпшення допомоги Іраку з боку Альянсу. Висловлюючи вдячність за підтримку, яку НАТО надає його країні, Аяд Аллаві, зокрема, сказав: «Ми сподіваємося на подальшу підтримку і допомогу з боку Альянсу».

Місяць по тому, 3 грудня, Генеральний секретар НАТО відвідав Багдад, де зустрівся з міністром закордонних справ країни Хошаром Зебарі та командувачем Місії НАТО з підготовки сил безпеки Іраку.

22 вересня Північноатлантична рада ухвалила рішення про створення біля Багдада академії військової підготовки. Фінансований Альянсом Іракський центр підготовки, освіти та доктрин займатиметься підготовкою вищих посадовців, старших офіцерів та керівного складу оборонних структур Іраку. Головна увага приділятиметься розвитку керівних навичок та сприянню процесу розбудови загальнонаціональних структур безпеки на багатонаціональній основі.

У руслі цього рішення військове керівництво НАТО розробило оперативний план для Місії НАТО з підготовки сил безпеки Іраку, який було затверджено Радою 17 листопада.

Командувачем Місії є Дейвід Петраеус, який відповідає також за Програму підготовки сил безпеки Іраку Багатонаціональними силами. За принципом подвійного підпорядкування він звітує з питань підготовки за програмою НАТО перед Верховним головнокомандувачем ОЗС НАТО в Європі генералом Джеймсом Л. Джоунсом (через Командування ОЗС в Неаполі), а з питань підготовки за програмою Багатонаціональних сил – перед командувачем цих сил – генералом Джорджем Кейсі.

Місія НАТО підлягає безпосередньому політичному контролю Північноатлантичної ради. Командна вертикаль іде через штаб Верховного головнокомандувача ОЗС НАТО в Європі (Монс,

Генеральний секретар НАТО Яап де Хооп Схеффер виступає перед пресою під час візиту до Іраку 3 грудня 2004 року. Ліворуч – Верховний головнокомандувач ОЗС НАТО в Європі генерал Джеймс Л. Джоунс, праворуч – генерал-лейтенант Дейвід Петраеус.

Бельгія), який звітує перед Північноатлантичною радою через Військовий комітет. Роботу штабу ВГК ОЗС НАТО в Європі доповнює Командування НАТО з питань трансформації (Норфолк, Вірджинія), що відповідає за координацію та заходи з питань військової підготовки за межами Іраку.

Багатонаціональні сили забезпечують територіальну безпеку Іраку, в той час як НАТО відповідає за безпосередній захист Місії Альянсу відповідно до чітко визначених правил застосування військової сили.

НАТО визначає також склад іракського персоналу для проходження підготовки за межами Іраку і бере участь у роботі з координації підготовки, оснащення та надання технічної допомоги країнами НАТО на двосторонній основі як всередині Іраку, так і за його межами, забезпечуючи тим самим взаємне доповнення зусиль союзників та країн-партнерів.

Навчальна місія НАТО має на меті забезпечити підготовку майже 1000 іракських офіцерів на рік власне в Іраку та 560 офіцерів поза межами країни у 2005 році. НАТО також має намір надати значну кількість військової техніки. Станом на початок березня 2005 року загалом було підготовлено 370 іракських військовослужбовців на території Іраку, ще 23 офіцери здобули підготовку поза межами країни, а ще 104 військовослужбовці нині проходять різні етапи програми з підготовки.

Центральна Азія та Кавказ

Вперше за весь термін свого перебування на посаді Генерального секретаря НАТО Яап де Хооп Схеффер здійснив візити до країн-партнерів з регіону Центральної Азії та Кавказу, відповідно – у жовтні та листопаді. Під час візитів де Хооп Схеффер підкреслив, що одним із ключових елементів поточної трансформації НАТО, спрямованої на протистояння сучасним загрозам, є підвищення ефективності практичного використання партнерських відносин, напрацьованих протягом останнього десятиріччя. Активне міжнародне співробітництво є необхідною умовою успішної боротьби з сучасними загрозами, що не обмежуються кордонами і спричиняються такими явищами, як тероризм, розповсюдження зброї масового знищення чи криза державної влади у тій чи іншій країні.

З 18 по 21 жовтня Генеральний секретар відвідав Киргизьку Республіку, Казахстан, Узбекистан, Таджикистан та Туркменістан, де зустрівся з главами держав та чільними посадовцями. Під час обговорень головна увага приділялась таким питанням, як боротьба з тероризмом та надання подальшої підтримки в проведенні операції НАТО в Афганістані. Серед інших важливих тем обговорювались також можливі шляхи заохочення країн Центральної Азії до більш тісної співпраці між ними у розв'язанні спільних проблем, таких як контрабанда наркотиків та торгівля людьми.

Країни Альянсу і Центральної Азії мають спільну зацікавленість у забезпеченні миру і процвітання Афганістану та запобіганні спробам терористів знову використати його як свою базу. Киргизька Республіка, Таджикистан і Узбекистан відіграли важливу роль у питаннях, пов'язаних з матеріально-технічним забезпеченням Міжнародних сил сприяння безпеці, оскільки військова техніка та обладнання, що направлялися до Афганістану, мали транспортуватися через

територію кількох країн-партнерів. Завдяки відносинам, що склалися в межах Партнерства заради миру, Альянс отримав можливість укласти двосторонні угоди з відповідними країнами щодо транзиту військових вантажів через їхню територію і тимчасове базування на ній своїх сил та ресурсів. Допомога Міжнародним силам сприяння безпеці з боку Таджикистану має посилитись у світлі підписання ним та Альянсом Угоди про забезпечення підтримки операцій НАТО. Цей документ передбачає надання цивільної та військової допомоги силам Альянсу з боку держави, на території якої розміщуються чи знаходяться транзитом військові сили союзників. (Таджикистан став першою країною Центральної Азії, що підписала з НАТО таку угоду). Альянс сподівається також на практичну підтримку Туркменістану в реалізації планів НАТО щодо розширення МССБ на захід Афганістану.

*Партнерські зв'язки –
ключовий елемент
трансформації НАТО*

Співпраця у галузі оборонної реформи також обговорювалася під час зустрічей. НАТО має достатньо досвіду у цій галузі, щоб допомогти країнам-партнерам у розбудові дієвих оборонних інституцій. Такі реформи передбачають встановлення ефективного демократичного контролю над службами безпеки і збройними силами, а також прийняття рішень щодо їх належного розміру, структури та фінансування відповідно до потреб, що визначаються сучасними реаліями безпеки. Співпрацюючи з партнерами у галузі оборонної реформи, НАТО також має на меті допомогти їхнім арміям у підвищенні рівня оперативної

сумісності зі збройними силами держав Альянсу для забезпечення готовності до ефективної взаємодії у виконанні поточних та майбутніх операцій під проводом НАТО.

Розширення співпраці у галузі оборонних реформ було також головною темою обговорень у ході візитів Генерального секретаря НАТО до Грузії, Вірменії та Азербайджану 4 – 5 листопада. Під час зустрічей з главами держав та чільними посадовцями де Хооп Схеффер закликав ці країни проявити політичну волю для пошуку шляхів врегулювання поточних територіальних суперечок у регіоні. У цьому контексті він підкреслив, що Альянс не бере безпосередньої участі в переговорах з цих питань, але повністю підтримує діяльність Організації з безпеки та співробітництва в Європі та інших учасників процесу.

Під час обох візитів Генерального секретаря НАТО супроводжував новопризначений Спеціальний представник Альянсу у регіоні Центральної Азії та Кавказу посол Роберт Сіммонс. На Стамбульському саміті у червні лідери держав Альянсу вирішили приділити особливу увагу співпраці з країнами-партнерами у цих стратегічно важливих

регіонах. Окрім спеціального представника, для кожного з цих регіонів призначається офіцер зв'язку НАТО, який допомагатиме країнам-партнерам якнайефективніше використовувати програми Альянсу щодо співпраці та надання допомоги. Такі програми дають можливість участі у проектах з широкого кола питань, таких як готовність до катастроф, оборонна конверсія, науково-технічна співпраця тощо. Під час зустрічей з Генеральним секретарем урядовці країн регіону підкреслили, що вбачають неабияку користь в проекті зі створення комп'ютерної мережі («Віртуальний шовковий шлях») та інших проектах з питань науки та екології.

Деякі країни цих регіонів – Вірменія, Азербайджан, Грузія та Узбекистан – заявили про свою заінтересованість у поглибленні співпраці з НАТО через розробку Індивідуальних планів дій партнерства. (З Грузією уже досягнуто згоди щодо такого плану). Подібні плани, що розроблятимуться на дворічний термін, мають об'єднати усі наявні механізми співпраці відповідної країни-партнера з Альянсом, зосереджуючись насамперед на заходах сприяння внутрішнім реформам у державі.

Грузія підписує угоду щодо транзиту

На виконання планів, що обговорювались під час візиту до Грузії Генерального секретаря НАТО у листопаді 2004 року, 2 березня у штаб-квартирі НАТО міністр закордонних справ країни Саломе Зурабішвілі підписала Угоду про забезпечення підтримки операцій НАТО на території Грузії і транзит сил та персоналу Альянсу. Угода дає можливість членам НАТО та іншим країнам, що беруть участь в операції Міжнародних сил сприяння безпеці в

Афганістані, використовувати послуги Грузії як транзитної держави при перевезенні ресурсів, необхідних для матеріально-технічного забезпечення своїх контингентів. Це сприятиме виконанню нещодавно ухваленого рішення розширити зону відповідальності МССБ на захід Афганістану.

Підрахунок голосів — важливий крок на шляху демократизації Афганістану.

Підтримка виборів в Афганістані

Протягом восьми тижнів, починаючи з вересня 2004 року, тимчасово розгорнутий додатковий контингент НАТО доповнював Міжнародні сили сприяння безпеці з метою підтримки керівництва Афганістану у створенні безпечних умов для проведення президентських виборів 9 жовтня 2004 року у розширеному секторі операцій МССБ. На період виборів контингент МССБ на театрі дій було збільшено приблизно до 9000 військових.

В той час як головну відповідальність за безпеку протягом виборчого процесу було покладено на керівництво країни, МССБ надавали підтримку в проведенні президентських виборів на двох рівнях. Перший рівень — це п'ять Груп з відбудови провінцій (ГВП) під проводом МССБ на півночі Афганістану, які було посилено з урахуванням місцевої ситуації безпеки. Другий рівень становили додаткові формування, що забезпечили можливість МССБ оперативно реагувати на будь-які загрози. Іспанія та Італія надали по одному батальйону, а Сполучені Штати — стрілецьку роту з елементами підтримки. Компонент ВПС також було посилено. Як стратегічний резерв Сполучені Штати виділили батальйон, що базується в Німеччині, для термінового розгортання в Афганістані у разі необхідності.

Після дня голосування Генеральний секретар НАТО привітав народ Афганістану з мирним проведенням виборів. «Ентузіазм, з яким афганський народ пішов до виборчих дільниць, є незаперечним свідченням його готовності продовжувати процес демократизації», — сказав він. Місяць по тому, 3 листопада, після оголошення офіційних результатів виборів, він привітав Президента Хаміда Карзая з перемогою. «Президент Карзай показав свою відданість курсу розбудови демократичного Афганістану, який зберігатиме мир як на своїй території, так і у відносинах із сусідами і процвітатиме в дедалі тіснішій співпраці з міжнародним співтовариством».

Наступним кроком на шляху демократизації Афганістану стане проведення виборів до парламенту та муніципальних органів влади, запланованих на вересень 2005 року. Контингент МССБ буде і надалі підтримувати виборчий процес та сприяти зміцненню безпеки. Напередодні наступних виборів МССБ будуть підсилені, як це відбувалося в період президентської кампанії. Їхню присутність буде поширено від Кабула та північних регіонів на західну частину країни.

Іспанські війська патрулюють Кабул у рамках операції МССБ під час проведення президентських виборів в Афганістані.

Публікацію «Безпека через партнерство» присвячено співпраці НАТО з країнами-партнерами у рамках програми «Партнерство заради миру» та Ради євроатлантичного партнерства.

У «Довіднику читача» містяться тексти усіх офіційних декларацій, виданих чи затверджених під час Стамбульського саміту НАТО у червні 2004 року. Усі тексти наведені повністю і представляють офіційну позицію НАТО та країн – членів Альянсу, які брали участь у різних засіданнях у рамках Стамбульського саміту.

З метою висвітлення найбільш актуальних питань діяльності Альянсу розпочато випуск нової серії публікацій «Брифінги НАТО». Українською мовою перекладено брифінги щодо операції НАТО в Афганістані, ролі НАТО у галузі врегулювання криз і боротьби з тероризмом на морі, про Сили реагування, оперативний потенціал та роль НАТО на Балканах.

«Хроніка НАТО» (NATO Update) – це щотижневий електронний видання, яке публікується на веб-сторінці НАТО і має на меті у стислому вигляді висвітлювати події та заходи, що відбуваються в НАТО.

Українську версію ви можете знайти за адресою:

<http://www.nato.int/docu/update/index.htm>

Ми хочемо дізнатися вашу думку про наше видання. Заповніть, будь ласка, анкету, яка міститься в Інтернеті за адресою: www.nato.int/ukraine

«Новини НАТО» – щоквартальне видання, яке має на меті висвітлювати перебіг співробітництва між Україною та НАТО паралельно з актуальними темами НАТО. Статті, що тут друкуються, не обов'язково представляють офіційну позицію або політику НАТО загалом чи урядів окремих країн-членів.

Редактор Вікі Нільсен, факс: + 32 2 707 4579

Видається Відділом громадської дипломатії штаб-квартири НАТО В-1110, Брюссель, Бельгія.

© НАТО